

Lärarhandledning: Samma historia men olika berättelser - en övning i historiebruk

Tidsåtgång: ca 2-3 Lektioner

Introduktion:

Historiebruk – hur använder vi historia? Historia handlar om det som har hänt förr. Men vi möter historiska händelser och personer varje dag i filmer, på museer, i datorspel, på högtider och i reklam. Det förflutna fortsätter att återskapas och omformas, det är historier som berättas om och om och på så vis lever vidare. När vi använder historia för att lära oss något, berätta en historia eller skapa intresse kallas det för historiebruk.

Fundera på hur berättelsen om den gamla marknadsplatsen i Arjeplog kan användas idag. Varför berättar vi om den? Vad kan vi lära oss av den? Och på vilka olika sätt kan historien om marknadsplatsen användas?

I den här uppgiften ska du upptäcka att samma historia kan användas på olika sätt och för olika syften.

Centralt innehåll:

Historia

- Historiebruk kopplat till tidsperioden
- Nordens kulturmöten med andra delar av världen genom vikingars resor och medeltidens handelssystem.

Mål:

- Få en förståelse för hur historiska händelser och personer kan användas i olika syften.

Norrbottens Historia

,

Det här behöver du:

Penna, sudd och papper.

Dator + internet

Begreppslista:

Historiebruk = Historia är det som hände förr. Historiebruk är hur vi använder den historien idag.

Marknadsplats = En plats där människor möts för att köpa, sälja och byta varor.

Handel = När människor köper, säljer eller byter varor med varandra.

Kulturellt utbyte = När människor från olika platser delar med sig av idéer, kunskap, traditioner och saker.

Såbme = Samernas traditionella område som sträcker sig över norra Sverige, Norge, Finland och Ryssland.

Birkarlar = Handelsmän från kusten som förr hade ensamrätt att handla med samerna.

Karvstock = En träpinne där man gjorde streck för att hålla reda på skulder och betalningar.

Pälsverk = Skinn från djur med päls, till exempel rävar eller uttrar, som användes till kläder och var en viktig handelsvara.

Vadmal = Ett tjockt ylletyg som användes till kläder och var en vanlig handelsvara förr.

Ting = En samling där man förr löste tvister, dömde i brott och fattade viktiga beslut. Ofta skedde detta en gång om året under marknadshelgerna.

Uppgift: Samma historia men olika berättelser

Uppstart – Vad är historiebruk?

Historiebruk = hur vi använder historia

Samma historia kan användas på olika sätt beroende på varför man berättar den.

Historia är det som har hänt förr i tiden.

Historiebruk är vad vi gör med det idag.

Ge eleverna några exempel på vad historiebruk kan vara: Om ett företag gör reklam med vikingar för att sälja godis, då använder de historia för att få oss att vilja köpa godiset.

Eller om man använder någon historisk person eller händelse i en film, då kanske man gör detta för att underhålla eller för att berätta en historia.

Visa gärna ett exempel som använder sig historiska händelser eller personer. Det kan vara en film, reklam, bok eller liknande. Kan vara en låt som handlar om någon historisk händelse (exempelvis Waterloo-ABBA, Die maur-Ebba Grön etcetera).

Steg 1

Berätta eller läs tillsammans artikeln om marknadsplatsen i Arjeplog

Sedan presenterar du tre olika versioner utifrån dessa tre korta texter:

1. **Reklam-version**

“Kom till marknaden! Spännande handel och möten!”

2. **Fakta-version**

“Marknaden var en plats där människor bytte varor och betalade skatt.”

3. **Berättelse-version**

“En kall vinterdag försöker en familj byta skinn mot mjöl...”

Diskussionsfrågor:

- Vad har versionerna för likheter?
- Vad skiljer de olika versionerna åt?
- Varför tror ni det berättas på olika sätt?

Målet här är att reflektera kring hur historisk fakta kan användas utifrån vilket syfte man har med det. Skapa gärna egna exempel och frågeställningar.

Norrbottnens Historia

Steg 2 – Använd historiska fakta

Eleverna jobbar i grupper eller enskilt, bestäm vad som fungerar bäst i just din klass.

Uppgift:

Skapa **en egen version** av marknadens historia.

Välj ett syfte:

- reklam (locka besökare/kunder)
- film (spännande historia)
- faktatext (förklara vad som hände)
- berättelse (leva sig in i en persons upplevelser, målande beskrivningar)

Redovisning

Välj olika sätt att redovisa utifrån just era förutsättningar. Låt kreativiteten styra målet. Men för att ge lite tips så kommer några exempel här:

- affisch
- kort teater
- muntlig presentation
- Skriftlig berättelse
- Göra en film, exempelvis en reklamfilm eller att intervjua en person som är på marknaden under 1800 talet.